

Výslech svědka

Právo obviněného na to, aby měl ve smyslu podle čl. 6 odst. 3 písm. d) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod možnost klíčového svědka kontradiktorním způsobem vyslechnout, má přednost před principy rychlosti trestního řízení podle § 2 odst. 4 (druhá věta) tr. ř. Zajištění takového práva obviněného, a to i formou mezinárodní pomoci, je zejména výrazem uplatnění zásady podle § 2 odst. 4 (věta třetí), podle níž se trestní věci projednávají s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána; při provádění úkonů trestního řízení lze do těchto práv osob, jichž se takové úkony dotýkají, zasahovat jen v odůvodněných případech na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení. Nutnost umožnit obviněnému, který nemá obhájce, být přítomen výslechu takového svědka nebo spoluobviněného je nezbytná především v případech, kdy jde o zásadní usvědčující důkaz, přestože zákon tuto podmínku pro postup podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř. nestanoví.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 235/2015-19, ze dne 17.3.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněného J. P. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 9. 2014, sp. zn. 6 To 312/2014, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu ve Frýdku-Místku pod sp. zn. 81 T 182/2013, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušují usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 9. 2014, sp. zn. 6 To 312/2014, a rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 15. 7. 2014, sp. zn. 81 T 182/2013. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Okresnímu soudu ve Frýdku-Místku přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 15. 7. 2014, sp. zn. 81 T 182/2013, byl obviněný J. P. uznán vinným přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se dopustil tím, že dne 16. 2. 2013 kolem 23.55 hodin řídil v podnapilém stavu v obci Ž., část P. Ch., ve Slovenské republice, po ulici B. c., osobní motorové vozidlo tov. zn. Range Rover, když byl kontrolován hlídkou Policie Slovenské republiky a odborným měřením za použití analyzátoru dechu zn. Dräger Alcotest 7410, dne 17. 2. 2013 v 00:43 hodin bylo zjištěno 0,91 mg/l alkoholu v jeho dechu, a propočtem byla zjištěna koncentrace alkoholu v jeho krvi ve výši 1,91 promile, kdy se jedná o ovlivnění neslučitelné s bezpečným řízením motorových vozidel.

Za tento přečin byl obviněný odsouzen podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání pěti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání jednoho roku. Rovněž byl obviněnému podle § 73 odst. 1, 2 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu dvou roků.

Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací usnesením ze dne 22. 9. 2014, sp. zn. 6 To 312/2014, odvolání obviněného podané proti uvedenému rozsudku podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti tomuto usnesení soudu druhého stupně podal obviněný prostřednictvím obhájce s odkazem na

dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), k), l) tr. ř. dovolání. Namítal, že obě napadená rozhodnutí jsou nezákonná a je na místě je zrušit, neboť byl uznán vinným, aniž byly splněny procesní podmínky pro takové rozhodnutí. Odvolacímu soudu vytkl, že v rámci veřejného zasedání četl a konstatoval pouze část obsahu jeho odvolání, nikoli odvolání zaslané soudu dne 5. 8. 2014, v němž byly uvedeny nejdůležitější důvody. Za rozhodnou vadu, pro kterou nemohla napadená rozhodnutí obstát, považoval, že svědci vypovídající pravdu byli vystaveni trestnímu stíhání pro křivou výpověď, a to přesto, že soudy řádně neprovedly všechny důkazy a nebyly splněny procesní podmínky vymezené v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. V důsledku toho skutková zjištění nejsou podložena dostatečnými důkazy. Usnesení odvolacího soudu postrádá jakoukoliv možnou míru předvídatelnosti rozhodování orgánů činných v trestním řízení. K neúplně zjištěnému skutkovému stavu zejména namítl, že soudy především řádně neprověřily obhajobu obviněného, neboť nevyslechly všechny pro rozhodnutí důležité svědky, včetně těch, kteří byli obviněným navrhováni. Zásadně však soudům vytkl, že výpovědi stěžejních svědků přečetly, ač tyto byli vyslechnuti pouze ve Slovenské republice. Tato výhrada se týká výpovědí svědků Š. B. a M. D., kteří byli v inkriminovanou dobu ve vozidle a byli jedinými, kteří obviněného ze spáchání činu usvědčovali, k nimž obviněný namítal, že nelze vyloučit, že právě jeden z nich kryl sám sebe před trestním stíháním pro tuto trestnou činnost. S ohledem na to, že soud jmenované svědky nevyslechl, neshromáždil všechny dostupné důkazy, na jejichž podkladě bylo možno za daných okolností učinit správné a úplné skutkové závěry, a proto nebyla vina obviněného spolehlivě prokázána.

Z uvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 9. 2014, sp. zn. 6 To 312/2014, stejně jako všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a přikázal tomuto soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Státní zástupkyně působící u Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření k podanému dovolání v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. uvedla, že dovolací argumentace obviněného je pouhým opakováním jeho dosavadní obhajoby, s níž se vypořádaly a na kterou reagovaly již oba soudy nižších stupňů. Protože se domnívá, že námitky obviněného jsou výlučně skutkové povahy a napadená rozhodnutí netrpí vytýkanými vadami, když závěr o vině má dostatečnou oporu v provedeném dokazování, navrhla, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl jako podané z jiných důvodů, než jsou vymezeny v § 265b tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací, když shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), při zjištění, že byly naplněny formální podmínky nezbytné pro věcné přezkoumání napadených rozhodnutí a že dovolání netrpí vadami, pro které by je mohl odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k závěru, že napadená rozhodnutí z následující důvodů nemohou obstát.

Obviněný dovolání opřel o důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., který lze uplatnit, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení, aniž by byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Tento důvod předpokládá dvě alternativy vycházející z toho, za jakých okolností bylo rozhodnutí soudu prvního stupně přezkoumáno. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci nedošlo k zamítnutí řádného opravného prostředku, aniž byly splněny procesní podmínky pro takový postup, tzn. podle § 253 tr. ř., ale napadené rozhodnutí soudu prvního stupně a jemu předcházející řízení bylo přezkoumáno v souladu s § 254 odst. 1 tr. ř., je zjevné, že i přesto, že se obviněný dovolával obou

jeho alternativ, neboť vedle výhrady, že k zamítnutí jeho odvolání nebyly dány procesní podmínky stanovené zákonem, současně uvedl i dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), k) tr. ř., mohla být v posuzované věci uplatněna toliko jeho druhá alternativa, že „byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.“.

O důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání opřít, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Prostřednictvím tohoto důvodu je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným.

Na podkladě tohoto dovolacího důvodu zásadně nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci procesních, a nikoliv hmotně právních ustanovení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 5 Tdo 708/2006, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2006, seš. 27, č. T 912). Výjimku z tohoto pravidla představuje pouze zjištění extrémního nesouladu mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci, což je tehdy, kdyby byly zjištěny a prokázány takové vady a nedostatky, které by svědčily o zásadním zjevném nerespektování zásad a pravidel, podle nichž mají být uvedené postupy realizovány. Jen v takovém případě může dojít k průlomům uvedených kritérií vymezujících dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 578/04, a ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 553/2005). O takový výjimečný případ jde jen za situace, že je zjištěna zjevná absence srozumitelného odůvodnění rozsudku, kardinální logické rozpory ve skutkových zjištěních a z nich vyvozených právních závěrech, opomenutí a nehodnocení stěžejních důkazů atp. (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 8. 2010, sp. zn. III. ÚS 1800/2010).

V posuzované věci obviněný uplatněnými výhradami, byť to výslovně neoznačil, takový extrémní nesoulad namítal ve vztahu k výpovědím svědků Š. B. a M. D., jež soud podle § 211 odst. 1 písm. a) tr. ř. přečetl, aniž by je osobně vyslechl, a naznačil, že soudy postupovaly v rozporu s procesními pravidly. Z důvodu takto uplatněné námitky Nejvyšší soud zkoumal, zda byla dodržena všechna pravidla spravedlivého procesu a zda byl skutkový stav věci zjištěn v souladu s procesními podmínkami, zejména § 211 odst. 1 písm. a) tr. ř. a § 2 odst. 5 tr. ř.

V přezkoumávané věci Nejvyšší státní zastupitelství České republiky rozhodnutím ze dne 17. 7. 2013 sp. zn. 4 NZT 48/2013 převzalo trestní stíhání obviněného podle § 447 odst. 1 tr. ř. od orgánů Slovenské republiky, kde bylo vedeno u Okresní prokuratury v Žilině. Poté, co byly na základě tohoto převzetí trestního stíhání dne 12. 8. 2013 zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. a provedeny některé úkony, bylo obviněnému dne 3. 10. 2013 sděleno podezření podle § 179b odst. 3 tr. ř. a obviněný byl téhož dne vyslechnut jako podezřelý (č. l. 15). V této výpovědi uvedl, že neřídil, protože řidičem byl jeden ze S., který seděl vedle něj vzadu, jehož jméno nezná. V této výpovědi popsal způsob, jak před domem paní C. D. vozidlo, které neřídil, zastavilo, v tu chvíli se objevily majáky policejního auta, muž, který řídil, skočil dozadu na sedadlo a řekl mu, ať neříká nic o tom, že řídil, protože je v podmínce. Obviněný mu vyhověl, a proto vypovídat odmítl. Osoby, které s ním seděly vzadu, tuto situaci viděly. Dne 15. 10. 2013 byl podán Okresnímu soudu ve Frýdku - Místku návrh na potrestání obviněného, v němž bylo mimo jiné navrženo, aby byli vyslechnuti jako svědci z přiloženého vyšetřovacího spisu Slovenské republiky též i Š. B. (č. l. 21) a M. D. (č. l. 24). Soud nařídil na 14. 1. 2014 hlavní líčení, které bylo odročeno z důvodu nemoci obviněného na 13. 2. 2014, kde byl vyslechnut obviněný, svědkyně C. D. a J. F. Protože se nedostavili další předvolaní svědci, bylo hlavní líčení odročeno na 20. 5. 2014, při němž byli vyslechnuti svědci J. H., M. C. a B. F. Hlavní líčení bylo odročeno za účelem výslechu svědků Š. B. a M. D., jejichž výpovědi poté, co se opětovně nedostavili, soud podle § 211 odst. 1 písm. a) tr. ř. přečetl. Podle mezinárodních doručných listů (č. l.

100, 119 a 123) se podává, že oba jmenovaní svědci ve všech třech případech ve svém bydlišti předvolání k hlavnímu líčení převzali, a z obsahu spisu je též zřejmé, že se na žádné z hlavních líčení bez omluvy nedostavili.

Z vyšetřovacího spisu vedeného u Okresního dopravního inspektorátu v Žilině sp. zn. ČVS: ORP-32/DI-ZA2013 se podává, že svědek Š. B. byl vyslechnut na č. l. 21 a M. D. na č. l. 24, přičemž oba výpovědi podali bez přítomnosti obviněného, který neměl zvoleného ani žádného ustanoveného obhájce, a rovněž se z obsahu tohoto spisu podává, že obviněný o tom, že budou tito svědci vyslýcháni, nebyl vyrozuměn.

Soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku, jímž obviněného uznal vinným, na straně 3 a 4 uvedl, že obviněný je z trestné činnosti usvědčován svědky M. C., J. H., Š. B. a M. D. Těmto výpovědím soud uvěřil, kdežto svědkům C. D., J. F. a B. F., kteří jsou v rodinném či blízkém poměru k obviněnému, neuvěřil. Výpovědi policistů a svědků Š. B. a M. D. považoval za věrohodné a nezaujaté.

Pokud jde o obsah výpovědí svědků, jimž soud uvěřil, je třeba uvést, že M. C. a J. H. jsou policisté zasahující policejní hlídky, kteří přijeli k vozidlu v době, kdy místo řidiče již bylo prázdné, a že skutečnost, že řídil obviněný, se dověděli od dalších dvou mladíků sedících na zadním sedadle, tj. od Š. B. a M. D.

Vzhledem k tomu, že v projednávané věci je pro vinu obviněného určující otázka, zda on byl řidičem vozidla, které hlídka zastavila, je z obsahu provedených důkazů zřejmé, že jedinými dvěma přímými svědky, kteří označují obviněného jako řidiče, jsou právě svědci Š. B. a M. D. Ostatní důkazy, z nichž je tato skutečnost soudy dovozována, jsou již založeny na svědectví těchto dvou svědků, na něž se i policisté J. H. a M. C. odvolávají, neboť, jak sami výslovně uvedli, v době, kdy vozidlo kontrolovali, na místě řidiče nikdo neseděl. Výpověď B. F. mladšího, jenž byl majitelem vozidla a uvedl, že automobil půjčil obviněnému, rovněž není přímým usvědčujícím důkazem, neboť k půjčení došlo s časovým odstupem, tento svědek nebyl účastníkem jízdy a ani zřejmě nebyl přítomen společenské akci, z níž skupina osob ve vozidle jízdu podnikla. Na základě těchto skutečností Nejvyšší soud dospěl k závěru, že jedinými usvědčujícími důkazy v této věci jsou výpovědi svědků Š. B. a M. D., jež soud při hlavním líčení podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř. přečetl.

Nejvyšší soud tento postup považuje za nerespektující zásady spravedlivého procesu zejména pro nedodržení zásady rovnosti stran zakotvené v podmínkách kontradiktornosti, jehož se dotýká i námitka obviněného, jenž vytýká nemožnost čtení výpovědi svědků při hlavním líčení, tedy vůči postupu soudu podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř. Podle citovaného ustanovení lze v hlavním líčení upustit od provedení důkazu výsledkem svědka a protokol o výpovědi přečíst, a to za splnění některé z taxativně vymezených podmínek, mezi něž patří i nedosažitelnost svědka pro dlouhodobý pobyt v cizině. Jedná se o výjimku ze zásady bezprostřednosti a ústnosti soudního řízení vyplývající z čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, která musí být vykládána restriktivně.

Přestože soud v projednávané věci postup podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř. zvolil až po bezvýsledné snaze zajistit osobní účast svědků Š. B. a M. D. u hlavního líčení poté, co je opakovaně marně předvolával ze Slovenska a oni předvolání obdrželi, avšak k hlavnímu líčení se nedostavili, bylo tímto postupem zasaženo významnou měrou do práv obviněného, neboť mu nebylo ani jednou během trestního řízení umožněno být výslechu těchto klíčových svědků přítomen a klást jim otázky. Nebylo možné jen z důvodu, že se zcela vědomě tito svědci vyhýbali výslechu před soudem, od jejich osobního slyšení ustoupit, obzvláště za situace, když jde v podstatě o jediné důkazy usvědčující obviněného, obviněný nikdy nebyl přítomen jejich výpovědím, neboť v přípravném řízení vedeném na Slovensku o jejich výslechu nebyl ani informován, v řízení vedeném českými policejními orgány nebyli vyslechnuti (na rozdíl od jiných, obviněného usvědčujících svědků) a k hlavnímu líčení se na předvolání soudů nedostavili. Obviněný v tomto celém řízení nebyl zastoupen obhájcem a veškerá

obhajoba byla soustředěna na něj osobně.

Nejvyšší soud hodnotil postup nalézacího soudu i z pohledu čl. 6 odst. 3 písm. d) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), podle něhož každý, kdo je obviněn z trestného činu, má právo vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě (čímž je zaručena i rovnost účastníků řízení podle § 37 odst. 3 Listiny). Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva musí být obviněnému dána příležitost, aby zpochybnil výpověď svědka obžaloby a kladl mu otázky, a to buď v okamžiku jeho výpovědi, nebo v pozdějším stadiu. Podstatné je, aby měla obhajoba alespoň v některé fázi řízení možnost vyslechnout svědka kontradiktorním způsobem (viz např. rozsudek U. proti R. ze dne 24. 11. 1986, st. č. 9120/80, § 31 nebo rozsudek A.-K. a T. proti S. k. ze dne 15. prosince 2011, st. č. 26766/05 a 22228/06, § 119; srov. též Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 819).

K zásadám, podle nichž může soud přečíst výpověď nedosažitelného svědka podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř., je na základě judikatury Nejvyššího soudu třeba uvést, že skutečnost, že svědek (nebo spoluobžalovaný) je cizím státním občanem a má trvalý pobyt v cizině, nebo svědek či spoluobžalovaný se z jiných důvodů zdržuje v cizině, sama o sobě neodůvodňuje závěr, že svědek (spoluobžalovaný) nemůže být vyslechnut osobně před naším soudem pro nedosažitelnost, a že jsou proto splněny podmínky pro přečtení jeho výpovědi podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř. (srov. rozhodnutí č. 47/1987-II. Sb. rozh. tr.). Pokud lze podle vyhlášené mezinárodní smlouvy, jíž je Česká republika vázána, nebo i na bezesmluvním základě cestou dožadání předvolat takového svědka nebo spoluobžalovaného z ciziny, je zákonná podmínka nedosažitelnosti splněna, až když je zřejmé, že se svědek nebo spoluobžalovaný dobrovolně nedostaví na předvolání k výslechu do České republiky (srov. rozhodnutí č. 13/1995 Sb. rozh. tr.), avšak ani tehdy nemůže soud pominout zásady spravedlivého procesu, protože musí zvažovat dopad a význam takové výpovědi na výsledek celého řízení a zvážit zejména to, zda obviněný, resp. jeho obhájce, měl v některém stadiu trestního řízení možnost svědka vyslechnout. Zdržuje-li se svědek nebo spoluobžalovaný v cizím státě, je třeba využít některých institutů právního styku s cizinou podle zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, jenž nabyl účinnosti od 1. 1. 2014 (před tímto datem se tento postup řídil ustanoveními § 375 a násl. tr. ř.) nebo podle příslušné mezinárodní smlouvy, která má přednost před zákonem. V případě, když byl svědek (spoluobviněný), který je cizím státním občanem a má trvalý pobyt v cizině nebo se z jiných důvodů zdržuje v cizině, vyslechnut v řízení vedeném v cizině příslušným orgánem cizího státu, a později došlo k převzetí trestního stíhání z ciziny, a v hlavním líčení v České republice by jinak přicházel v úvahu osobní výslech svědka (spoluobviněného), a jestliže je zřejmé, že se taková osoba na předvolání k výslechu k hlavnímu líčení do České republiky dobrovolně nedostaví, lze přečíst protokol o jeho výpovědi, i když nebyl pořízen podle našeho trestního řádu, ale podle cizozemských předpisů (srov. rozhodnutí č. 29/1983 Sb. rozh. tr.). Takový postup je možný jen pokud se nejedná o klíčového svědka a obviněný nebo obhájce měli možnost alespoň v některé fázi řízení možnost vyslechnout svědka právně relevantním způsobem.

Nerespektování tohoto požadavku může způsobit, že výpověď takového svědka bude v rozporu s čl. 6 odst. 3 písm. d) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a že protokol o ní nebude možné použít jako důkaz o vině obviněného.

Jestliže obviněný nemá obhájce a nebyla mu dána možnost, aby se zúčastnil výslechu svědka (spoluobviněného) konaného v cizině, tzn. o výslechu takového svědka nebyl ani vyrozuměn, pak protokol o takto opatřené výpovědi, byť je svědek pro svůj dlouhodobý pobyt v cizině i nadále pro soud nedosažitelný, nemůže být podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř. přečten v hlavním líčení, pokud je důvodem toliko to, že se takový svědek nebo obviněný odmítají i přes opakovaná předvolání k soudu do České republiky dostavit.

Důvodem pro postup podle § 211 odst. 1 písm. a) tr. ř. nemůže být okolnost, že se takový svědek, jenž obdržel předvolání soudu k hlavnímu líčení prostřednictvím tzv. červené mezinárodní doručky opakovaně mu zasílané, nedostavil, jestliže soud současně nepostupoval podle čl. 10 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních a nepožádal dožádanou stranu o doručení předvolání svědků s upozorněním, že jejich osobní účast se považuje za důležitou, ale především nevyužil možnosti výslechu svědků orgány cizího státu podle 3 až 4 této úmluvy, a to i za přítomnosti obviněného.

Právo obviněného na to, aby měl ve smyslu podle čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy možnost klíčového svědka kontradiktorním způsobem vyslechnout, má přednost před principy rychlosti trestního řízení podle § 2 odst. 4 (druhá věta) tr. ř. Zajištění takového práva obviněného, a to i formou mezinárodní pomoci, je zejména výrazem uplatnění zásady podle § 2 odst. 4 (věta třetí), podle níž se trestní věci projednávají s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána; při provádění úkonů trestního řízení lze do těchto práv osob, jichž se takové úkony dotýkají, zasahovat jen v odůvodněných případech na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení.

Nutnost umožnit obviněnému, který nemá obhájce, být přítomen výslechu takového svědka nebo spoluobviněného je nezbytná především v případech, kdy jde o zásadní usvědčující důkaz, přestože zákon tuto podmínku pro postup podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř. nestanoví (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1096/2012, a nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 558/2002, nebo ze dne 11. 3. 2003, sp. zn. II. ÚS 662/2001).

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně, přestože se nejprve snažil opakovanými předvolávanými obou klíčových svědků jejich osobní výslech při hlavním líčení zajistit, po marném jejich třetím předvolání zřejmě již rezignoval na svůj požadavek je vyslechnout, a volil postup podle § 211 odst. 1 písm. a) tr. ř. Tento postup však v daném případě znamená porušení principů spravedlivého procesu, jak bylo výše rozvedeno, protože obviněný tím byl zbaven práva uvedené svědky, kteří jej usvědčují, vyslechnout a klást jim otázky, což je v rozporu se všemi výše uvedenými principy a zásadami vycházejícími jak z naznačené judikatury Evropského soudu pro lidská práva, tak i Ústavního soudu dokládajícími striktní požadavky na zajištění článku 6 odst. 1, 3 písm. d) Úmluvy.

V posuzované věci je však též nutné zdůraznit i porušení zásad § 2 odst. 5, 6 tr. ř., neboť obviněný, jehož usvědčují v zásadě výpovědi Š. B. a M. D., kteří v přípravném řízení konaném slovenskými orgány činnými v trestním řízení vypovídali jako jediní svědci osobně přítomní ve vozidle. Další důkazy, které soudy shledaly shodnými s těmito tvrzeními a považovaly je též za usvědčující obviněného, že vozidlo v inkriminovaný okamžik řídil, zejména výpovědi hlídku konajících policistů J. H. a M. C. a dílem svědka B. F. mladšího (který potvrdil, že předmětné vozidlo půjčil právě obviněnému), již jen tlumočí (přejímají) tvrzení uvedených dvou usvědčujících svědků, a nejde tudíž u těchto svědků o sdělení toho, co vlastními smysly vnímali. Soudy tuto skutečnost neposoudily objektivně, a pokud nevyslechli svědky Š. B. a M. D., nemohly se ani řádně vypořádat s obhajobou obviněného učiněnou do protokolu o výslechu podezřelého (č. l. 15), jejíž obsah sice vzaly na vědomí, ale s ostatními výpověďmi, jež považovaly za obviněného neusvědčující, ji nekonfrontovaly, především pokud jde o počínání svědkyně C. D. a o osobu, která měla být řidičem. Obviněný k osobě, která měla řídit, uvedl konkrétní skutečnosti, jež bylo nutné v rámci trestního řízení objasnit postupem předepsaným v § 2 odst. 5 tr. ř., podle něhož musejí soudy postupovat i tehdy, je-li skutkový stav třeba zjišťovat toliko na základě důkazů nepřímých, jež nedokazují přímo vinu či nevinu určité osoby, ale dokazují skutečnost, z níž lze na vinu či nevinu takové osoby usuzovat. Trestní řád neobsahuje žádná pravidla, pokud jde o míru a hodnotu důkazů k prokázání určité skutečnosti. Je třeba též zdůraznit, že právo na spravedlivý proces, zahrnující v sobě mimo jiné i

obviněným zmíněnou předvídatelnost soudního rozhodování, nezaručuje jednotlivci přímo nárok na rozhodnutí odpovídající jeho názoru, ale zajišťuje mu právo na spravedlivé soudní řízení (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. II. ÚS 2800/11, ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. II. ÚS 1067/10, či ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. IV. ÚS 1326/13, aj.).

Z uvedených důvodů Nejvyšší soud shledal dovolání obviněného opřené o důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. důvodným, a proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 9. 2014, sp. zn. 6 To 312/2014, a rozsudek Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 15. 7. 2014, sp. zn. 81 T 182/2013, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu ve Frýdku-Místku přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Na soudu prvního stupně, jemuž se věc vrací, bude, aby zejména zajistil obviněnému plné právo na kontradiktorní řízení, jak je výše rozvedeno. Za tím účelem, když je ze tří marných předchozích předvolání jmenovaných svědků patrné, že se vyhýbají výslechu před českým soudem, bude jejich výslech nutné zajistit formou mezinárodní pomoci. V tomto konkrétním případě, když se jedná o osoby bydlící na Slovensku, a slovenské státní občany, bude nutné postupovat na základě podmínek stanovených Evropskou úmluvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních (č. 550/1992) a podmínek sjednaných Smlouvou mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech (sdělení ministerstva zahraničí č. [209/1993](#) Sb.) formou poskytnutí právní pomoci (dožádání) výslechu jmenovaných svědků slovenskými orgány tak, aby měl obviněný možnost být těmto výslechům přítomen. Jmenovaní svědci by měli v rámci svých výpovědí reagovat i na skutečnosti, o nichž obviněný vypovídal ve své obhajobě, zejména na č. l. 15 projednávané trestní věci, a rovněž by měli popsat celou událost tak, aby z jejich výpovědí byly patrné všechny rozhodné okolnosti. Jen jako příklad lze zmínit, že by měli být dotázáni zejména na to, kdy a kdo obviněnému automobil půjčil a za jakých okolností se tak stalo, kde do vozidla nastoupili, co bylo cílem jejich cesty, jakou roli v celé situaci hrála a jak se na ní podílela svědkyně C. D., eventuelně všechny další okolnosti vztahující se k tomu, kdo řídil vozidlo v době kontroly policejní hlídky.

Poté, co jmenovaní svědci budou uvedeným způsobem vyslechnuti, bude řádně respektováno právo obviněného na možnost vyslechnout uvedené svědky, bude třeba před soudem teprve možné uvedené důkazy postupem § 211 odst. 1 písm. a) tr. ř. přečíst. V rámci prováděného dokazování bude rovněž třeba, aby soud důsledně posuzoval všechny ve věci zajištěné důkazy postupem podle § 2 odst. 6 tr. ř. nejen jednotlivě, ale především ve vzájemných souvislostech.

Pokud obviněný v dovolání označil i důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., Nejvyšší soud z jeho podnětu opodstatněnost ani důvodnost dovolání pro přítomnost shora zjištěných procesních vad nezkoumal, neboť neúplnost či neexistence výroku, na něž uvedený důvod dopadá, se týká výslovně jen přezkoumávaných výroků napadených rozhodnutí, což je za situace, že přezkoumávaná rozhodnutí byla vydána na základě nesprávného procesního postupu, v tomto stavu řízení nerozhodné.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)